

ملت داشته باشد. او معلومات خود را از محضر آیات عظام وقت آذربایجان، آقایان حاج میرزا محمود دوزدوزانی آیه الله میرزا فتاح شهیدی و مرحوم حاج میرزا محمد توتونچی و دیگران فرا گرفته بود.

شادروان فاضل بخشایشی فردی آرام و ساکت و فرد خدمتگزار و دل بسته به مکتب مقدس اهل بیت عصمت و طهارت (ع) بودند.

او از سال ۱۳۶۰ هـ تا ۱۴۲۰ دقیقاً شصت سال با داشتن امامت دائمی جماعت شهر در خدمت منبر و افاضه و بیان حدیث و احکام الهی بود. او در علم هیئت قدیم اطلاعات عمیقی داشت و گاهی از این مقوله ها سخن می گفت. تنها اثر بیجا مانده از آن شادروان کتابی است منظوم به نام «الدرر المناضد فی شرح القصائد» می باشد که مجموعه شعر عربی اهداء به ساحت

قدس حضرت ولی عصر (عج) می باشد. در این منظومه از اصطلاحات هیئت قدیم فراوان بهره برداری نموده است.

شادروان فاضل بخشایشی با عمری پرپرکت نزدیک به نود سال در ۲۵ رجب ۱۴۲۰ هـ مطابق دهم آبان ۱۳۷۸ از دنیا رفت، و در قبرستان بقیع قم به خاک سپرده شد و وحش شاد.

عقیقی بخشایشی

***

فرهنگی

گزارشی از پانزدهمین

نمایشگاه بین المللی کتاب سوریه

امسال برای پانزدهمین بار، نمایشگاه بین المللی کتاب سوریه از تاریخ ۱۵ تا ۲۵ سبتمبر ۱۹۹۹، مطابق با ۲۴ شهریورماه تا ۴ مهرماه ۱۳۷۸ در دمشق برگزار شد.

این نمایشگاه نزد ناشران عرب از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

مسئولین نمایشگاه به لحاظ استقبال ناشران داخلی و خارجی با کمبود جا مواجه شده بودند برای حل این مشکل پارکی که خارج از محل مکتبه الاسد بود، در اختیار نمایشگاه کتاب قرار گرفت و تعدادی از غرفه ها در آن محل استقرار یافتند.

ترتیب غرفه ها بر اساس حروف الفبای نام به ثبت رسیده مؤسسه انتشاراتی بود و به تناسب نیاز ناشر غرفه ها به اندازه های مختلف تنظیم و در اختیار آنان قرار می گرفت. غرفه ها از ۳ متر تا ۲۴ متر بودند. در این نمایشگاه تعدادی از ناشرین فقط منشورات خودشان را ارائه می نمودند و بعضی، از دیگر ناشران خارجی و یا داخلی نمایندگی داشتند، و

عموماً در تابلوی معرفی نام ناشر، نام مؤسساتی که از طرف آنان وکالت داشت نیز ثبت شده بود. دسته سوم از ناشران علاوه بر منشورات خود، منشورات دیگران را نیز می فروختند.

در این نمایشگاه کشورهای سوریه، لبنان، مصر، لیبی، تونس، اردن، مغرب، قطر، کویت، عربستان سعودی، امارات متحده، ایران، ترکیه و سودان حضور داشتند. سفارت خانه ها و مراکز فرهنگی کانادا، ایران، عربستان سعودی، انگلیس، آلمان، فرانسه، لبنان، به چشم می خورد. بعضی از کشورها مانند عربستان سعودی و کویت فقط کتاب های خود را به نمایش گذاشته بودند، و کشور عربستان سعودی هر چند روزیک بار به بازدیدکنندگان قرآن هدیه می داد. ساعت کسار نمایشگاه برای بازدیدکنندگان، صبح ها از ساعت ۹ تا ۱۳ و بعد از ظهرها از ساعت ۵ تا ۱۰ شب بود. یکی از کارهای خوب نمایشگاه، تهیه و عرضه فهرست کتاب های قابل ارائه و فروش در نمایشگاه، در دو جلد بود. در این فهرست اطلاعات خوبی درباره کتاب

موجود وجود داشت که در تهیه کتاب بسیار مفید بود. این فهرست حاوی نام کتاب، نام مؤلف یا محقق یا مترجم، ناشر، محل نشر، سال نشر، نام ناشر، فروشنده، تعداد صفحه ها و قیمت کتاب بود.

امسال قیمت ها بین ۱۵٪ تا ۲۰٪ نسبت به سال گذشته افزایش داشت. دولت سوریه هم هیچ نوع نظارت بر قیمت کتاب نداشت. بنابراین بعضی از ناشرین حتی بیش از ۲۰٪ افزایش قیمت داشته و بعضی کتاب ها را به همان نرخ سال گذشته عرضه می داشتند. در مجموع، ناشران از ۱۰٪ تا ۴۰٪ تخفیف می دادند.

محل نمایشگاه در حیاط مکتبه الاسد بود که با پوشاندن سقف آن با چادر جهت جلوگیری از باد و احیاناً باران در نظر گرفته شد بنابراین به لحاظ استفاده بهینه از مکان های موجود در مکتبه الاسد از سالن و راهروهای موجود برای غرفه استفاده شده بود. امسال به لحاظ استقبال بیشتر ناشران داخلی و خارجی قسمت مقابل مکتبه الاسد که پارک بوده با قطع کردن

فرهنگ دو کشور دعوت شده بود که اولاً در مراسم افتتاحیه حضور داشته باشند و همچنین در سالن کنفرانس به ایراد سخن بپردازند و بعضی از شخصیت های علمی برجسته جهت سخنرانی در طول نمایشگاه حضور داشتند. بنابراین در طول ده روز نمایشگاه هر روز برنامه علمی ارائه می شد.

امسال برای اولین بار با ابتکار هلال احمر سوریه طوماری تحت عنوان زندگی بدون خشونت تهیه شد و در محل نمایشگاه نصب شده بود و علاقه مندان به زندگی بدون خشونت در جامعه سوریه آن را امضا می کردند و در کنار آن، کارت هایی که در آنها چند سطر هدف زندگی بدون خشونت (بلاعنف) بازگو شده بود، با کوشش چند تن از دختران و پسران که سن آنان کمتر از ۲۴ سال بود توزیع می شد.

در حاشیه نمایشگاه محققین و اساتید دانشگاه سوریه و بعضاً لبنانی در کنار نمایشگاه با ناشران ملاقات داشتند و به مذاکره و حل و فصل مسائل انتشاراتی خود می پرداختند.

ضوابط ورود و خروج

بازدید از نمایشگاه برای همگان آزاد بود. هیچ کس حق آوردن کارتن، کیف، کتاب و حتی پلاستیک دسته دار و سایر اشیاء را به داخل نمایشگاه نداشت.

در درون نمایشگاه هیچ کس حق حمل کتاب را به وسیله چرخ دستی نداشت.

هر کس مجاز بود فقط یک نسخه از کتاب ها را خریداری کند. در صورتی که بیش از یک نسخه نیاز داشت، می بایست از ریاست نمایشگاه مجوز کتبی می گرفت.

کشور سفر کردند. این ها سخت به بازدید از کتاب و مطالعه کوتاه و صحبت با فروشنده و یا ناشر مشغول بودند و اگر محقق یا استاد دانشگاه سوری یا کشور دیگر را می دیدند پیرامون سطح علمی و امکانات تحقیق و نوع و روش و سیاست کلان تحقیقاتی آنان و یا مؤسسه مربوط یا کشور تابع می پرداختند و در همین مذاکرات به ارائه روش و نوع و موضوع و حوزه های تحقیق در ایران رایزنی و گفتگو می کردند. ضمن دعوت از آنان برای بازدید از مراکز تحقیقاتی پژوهشی و آموزشی ایران به معرفی آثار علمی ایران می پرداختند.

در این دوره از نمایشگاه تعدادی از اساتید و محققین عراقی هم شرکت کرده بودند. تعدادی از نویسندگان سوریه و لبنان از بازدید کنندگان نمایشگاه بودند که در کنار نمایشگاه با محققین سایر کشورها به گفتگو می پرداختند.

شمار توریست های اروپایی که برای بازدید از مکان های فرهنگی سوریه به نمایشگاه آمده بودند، بسیار اندک بود.

اکثر کتاب های این نمایشگاه در حوزه های ادبیات، تاریخ، جغرافیا، رجال، هنر، هندسه، تجربی، لغات، اجتماعی، اطلاعات عمومی، فلسفه، کلام، حدیث، علوم قرآنی، فقه، اصول، منطق، اخلاق، اطفال، علوم سیاسی، حقوق، اقتصاد، علوم کامپیوتری و ریاضیات به چشم می خورد. ۸۵٪ کتاب ها به زبان عربی و ۱۵٪ باقیمانده به زبان های دیگر از جمله فارسی بود.

در حاشیه نمایشگاه

از جمله فعالیت های بسیار خوب در این نمایشگاه برگزاری کنفرانس ها و سخنرانی ها و گفتگوهای علمی در حاشیه نمایشگاه بود. در این برنامه ها از وزیر

بعضی از درخت های کوچک، آنجا را نیز به نمایشگاه شماره ۲ تبدیل کردند. ولی هیچ یک از دو قضا برای نمایشگاه مناسب به نظر نمی رسد، چون اولاً فضای حیاط مکتبه الاسد برای برگزاری نمایشگاه بین المللی بسیار کوچک بود و غالب ناشران از کمبود جا شکایت داشتند.

محل نمایشگاه شماره ۱ که حدود ۵۰۰۰ متر مربع فضا برای ایجاد غرفه اختصاصی یافته بود به طور متوسط روزانه ۱۱۰۰۰ نفر بازدیدکننده داشت، بسیار نامناسب بود و شماره ۲، در پارک مقابل با ۴۰۰۰ متر مربع در اختیار نمایشگاه قرار دادند که چون اولین سال برگزاری نمایشگاه در آن محل بود، همچنان ناشناخته بود. بنابراین افراد بسیار اندکی مطلع بودند. خاکی بودن سطح آن نیز مزید علت شده بود تا کمتر مورد توجه و بازدید قرار گیرد.

در طبقه دوم مکتبه الاسد حدود ۱۵۰ متر مربع را جهت سالن اطلاع رسانی کامپیوتری (نرم افزار و سخت افزار) اختصاص دادند که حدود ۱۲ غرفه وجود داشت و کسالی تولیدی اعم از سخت افزاری و نرم افزار کامپیوتری و ماشین حساب و ... در معرض دید بازدید کنندگان و خریداران قرار گرفت.

تعداد بازدیدکننده صبح ها حدود ۳۵۰۰ تا ۴۰۰۰ نفر و بعد از ظهرها به لحاظ تعطیل بودن ادارات و خنک بودن هوا به ۶۵۰۰ تا ۷۰۰۰ نفر می رسید. روزهای جمعه که روز تعطیلی اجباری در سوریه است شمار بازدیدکنندگان به ۲۰۰۰۰ نفر هم می رسید. از این افراد حدود ۱۰٪ تا ۱۵٪ کتاب خریداری کرده اند.

کمتر از ۲۰ نفر از ایران که همگی آنان از طلاب فاضل و محققین حوزه علمیه قم می باشند جهت آشنا شدن با تازه های کتاب و اندیشه های نو و خرید کتاب به آن

ردیف	زمان برگزاری نمایشگاه	تعداد شرکت کنندگان عربی و بیگانه	تعداد ناشرین و یا نمایندگان	تعداد غرفه	تعداد عناوین
۱	نمایشگاه اول: ۱۰ تا ۱۰ تشرین اول ۱۹۸۵	فقط نمایشگاه سوریه	۲۲	۲۱	۲۴۳۸
۲	نمایشگاه دوم: ۱۰ تا ۱۰ تشرین اول ۱۹۸۶	۹	۱۲۵	۷۱	۱۲۶۴۵
۳	نمایشگاه سوم: ۱۰ تا ۱۰ تشرین اول ۱۹۸۷	۱۰	۱۵۷	۸۰	۱۳۹۳۲
۴	نمایشگاه چهارم: ۲۱ تا ۳۰ ایلول ۱۹۸۸	۱۸	۲۴۶	۹۸	۱۴۵۹۲
۵	نمایشگاه پنجم: ۲۱ تا ۳۰ ایلول ۱۹۸۹	۲۲	۲۵۳	۱۲۱	۱۷۷۳۴
۶	نمایشگاه ششم: ۲۱ تا ۳۰ ایلول ۱۹۹۰	۲۲	۳۶۵	۱۲۷	۲۰۷۸۰
۷	نمایشگاه هفتم: ۲۱ تا ۳۰ ایلول ۱۹۹۱	۲۳	۳۱۲	۱۳۲	۲۳۵۰۰
۸	نمایشگاه هشتم: ۲۳ ایلول تا ۲ تشرین اول ۱۹۹۲	۲۳	۳۰۹	۱۴۳	۲۷۰۰۰
۹	نمایشگاه نهم: ۲۳ ایلول تا ۲ تشرین اول ۱۹۹۳	۲۰	۳۱۱	۱۷۵	۳۰۰۰۰
۱۰	نمایشگاه دهم: ۱۵ تا ۲۵ ایلول ۱۹۹۴	۱۹	۳۱۳	۱۸۹	۳۲۰۰۰
۱۱	نمایشگاه یازدهم: ۱۵ تا ۲۵ ایلول ۱۹۹۵	۲۰	۳۱۲	۱۹۱	۳۲۵۰۰
۱۲	نمایشگاه دوازدهم: ۱۶ تا ۲۵ ایلول ۱۹۹۶	۱۸	۳۱۵	۲۱۹	۳۳۰۰۰
۱۳	نمایشگاه سیزدهم: ۲۶ ایلول تا ۵ تشرین اول ۱۹۹۷	۱۹	۳۴۶	۲۲۱	۳۴۰۰۰
۱۴	نمایشگاه چهاردهم: ۱۶ تا ۲۵ ایلول ۱۹۹۸	۱۹	۳۵۷	۲۲۶	۳۵۰۰۰